

สอนเด็ก

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาสังคมไทยเนี่ย สังคมไทยเห็นไหม เวลาไปวัดไปวาเนี่ยน่าเบื่อหน่าย ทุกคนจะเบื่อหน่ายไปวัดมาก แล้วถ้าไปวัดแล้วก็ไปนั่งหลับ ไปนั่งหลับใจ เพราะไปวัดก็ไปทำบุญกุศล แต่ทำกุศลคืออะไร ไปทำพิธีกรรมเฉยๆ ใจ แต่เวลามาวัดป่าเนี่ย วัดป่าจะสอนถึงข้อเท็จจริง สัจจะความจริง ศาสนานี้ละเอียดมาก ศาสนาจะถามว่า เนี่ยที่นั่งกันอยู่นี้มาจากไหน นั่งอยู่เนี่ยมาจากไหน มาจากพ่อจากแม่

ถ้ามาจากพ่อจากแม่ เราต้องกตัญญูกตเวที คนเราเห็นไหม ทุกคนมั่งมีศรีสุข ทุกข์จนเจ็บใจ ทุกคนก็มีพ่อแม่หมดใช่ไหม ทุกคนมีพ่อแม่ พ่อแม่เราจะมั่งมีศรีสุข พ่อแม่ทุกข์จนเจ็บใจก็คือพ่อแม่ พ่อแม่เนี่ยเราปฏิเสธความเป็นพ่อแม่ไม่ได้ อย่างเช่นครูบาอาจารย์เรายังปฏิเสธได้นะ อย่างถ้าเป็นครูบาอาจารย์เนี่ย ครูบาอาจารย์องค์นี้พูดแล้วไม่ตรงกับจริตเรา ครูบาอาจารย์องค์นี้พูดแล้วเนี่ยมันขัดหูเรา เราสามารถเลือกได้

พระพุทธเจ้าสอนไว้แล้วนี่เห็นไหม พระพุทธเจ้าสอนไว้เลยนะ ถ้าพระเราเห็นไหม เวลาบวชแล้วต้องขอนิสัย เวลาเรารุคงค์ไปเนี่ยเราขอนิสัย ถ้าไปเจออาจารย์ใช่ไหม ให้รอกัน ๗ วัน ให้ไปถึงรอกัน ๗ วัน แต่ว่าเรากับอาจารย์ มันจะมีมุมมอง มีทัศนคติตรงกันไหม ถ้าไม่มีทัศนคติ ความเห็นไม่ตรงกัน เราจะให้เก็บของไปจากวัดนั่นเลย เราไม่อยู่ด้วยเห็นไหม พระพุทธเจ้าให้เลือกอาจารย์ได้ไง ให้เลือกได้ แต่ถ้าเรามีทัศนคติตรงกัน ค็นวันที่ ๗ วันที่ ๗ ถ้าไม่ขอนิสัย ค็นวันที่ ๘ เป็นอาบัติปาจิตตีย์ทันทีเลย

ถ้าวันที่ ๘ บั๊บจะเป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะถือว่าอยู่กับครูบาอาจารย์แล้วไม่ขอนิสัย คำว่าไม่ขอนิสัย ก็เหมือนเราลูกศิษย์ไม่ยอมรับครูบาอาจารย์ของเรา เวลาอาจารย์มาสอนเนี่ยค้านใจ ค้านใจเห็นไหม อาจารย์องค์นี้สอนไม่ดี สอนไม่ดี อ้าว แล้ว

เป็นลูกศิษย์สอนดีสอนไม่ดีเราต้องแก้ไขของเราเห็นใหม่ เราจะบอกว่าอาจารย์ ครูบา อาจารย์เนี่ยเลือกได้ แต่พ่อแม่เราเลือกไม่ได้นะ

พ่อก็มีคนเดียว แม่ก็มีคนเดียว พ่อแม่จะดีหรือไม่ดี ท่านก็เป็นพ่อแม่ คำว่าพ่อแม่ เราต้องเชื่อฟัง เพราะคำว่าพ่อแม่เขาผ่านโลกมา เขาว่าผ่านโลกเห็นใหม่ คุณดูอย่างสังคมไทยเรา พ่อแม่เป็นชานา ส่งลูกเรียนจนได้ปริญญา ได้อะไรต่างๆ ไม่กล้าบอกว่าฉันเป็นลูกชานานะ แล้วพ่อแม่ก็ต้อง คือพ่อแม่ คุณข้าราชการผู้ใหญ่เห็นใหม่ เวลาออกมาเป็นอธิบดีนะ เป็นเจ้านายนะ พอลกลับบ้านเป็นคุณหนู

พ่อแม่ก็เห็นลูกเป็นเด็กวันยังค่ำ พ่อแม่จะเห็นลูกเราก็คือลูกเรานะ ลูกเราจะมีความตำแหน่งหน้าที่ขนาดไหน ลูกเราจะเป็นนายกรัฐมนตรีก็คือลูก แต่พวกเรานะเห็นตำแหน่งหน้าที่การงานเป็นเรื่องใหญ่โต พอถึงเวลารักษาหน้า รักษาสังคม แต่ไม่ยอมรับเรื่องพ่อแม่ของเรา พ่อแม่ของเราเนี่ยมันจะมีประสบการณ์ในชีวิต ประสบการณ์ในชีวิตเรียนด้วยชีวิตจริง ไม่ใช่เรียนในห้องเรียนอย่างพวกเรา

พวกเราเรียนในห้องเรียนใช่ไหม เราเรียนเราเข้าใจ เข้าใจอะไร เข้าใจในวิทยาศาสตร์ ใช่ วิทยาศาสตร์เนี่ยนะ ทำให้สังคมเจริญ เจริญในวัตถุ แต่สังคมโบราณเรา เห็นฟ้าแลบก็กลัวแล้ว เห็นไฟเนี่ยกราบบูชาไฟ กราบบูชาภูเขาเหล่ากานะ ถือผีถือสาถกัน เพราะไม่มีที่พึ่ง

แต่ในปัจจุบันนี้พุทธศาสนาเกิดขึ้นมาแล้ว พระพุทธศาสนาสอนให้พึ่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรมสำคัญยังไง พระธรรมยิ่งกว่าวิทยาศาสตร์อีก เนี่ย วิทยาศาสตร์พึ่งพิศุจน์ได้ นะ สองพันกว่าปีแล้วนะ เขาพึ่งพิศุจน์ได้ว่าคนนี่เกิดยังไง เกิดในท้องเกิดยังไง แต่พระพุทธเจ้าพูดมาตั้งสองพันกว่าปีแล้ว เกิดจากสเปิร์มของพ่อ กับไข่ของแม่ แล้วมันฟักตัวเห็นใหม่ จะเป็นน้ำมันใส น้ำมันข้น เกิดเป็นก้อนเนื้อ เกิดเป็นอะไร

นี่พระพุทธเจ้าบอกมาแล้วสองพันกว่าปีนะ วิทยาศาสตร์พึ่งพิศุจน์ได้ พิศุจน์ได้ ตั้งแต่วงการแพทย์พึ่งเจริญนี้เอง ในการผ่าสมองเนี่ยสองพันกว่าปีที่แล้วนะ หมอชีวกร ผ่าสมองเลย ผ่าสมองเลย โบราณนะเราคิดกันเนี่ย บอกว่าธรรมะเป็นวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์พิสูจน์ทางความรู้สึก วิทยาศาสตร์พิสูจน์ความหัวใจ ว่าหัวใจมันเกิดมาจากไหน ที่นั่งๆ กันเนี่ยมาจากไหน

แล้วมากับพ่อแม่มันเป็นเวรเป็นกรรมนะ มันเป็นเรื่องของพ่อแม่เป็นสายบุญสายกรรม เราเกิดกับพ่อแม่มา อันนี้มีบุญคุณมาก กตัญญูทเวที เรื่องของศาสนาให้กตัญญูทเวที เรื่องความเข้าใจ เรื่องความกตัญญูทเวทีมันจะย้อนกลับมาที่เรา ถ้าเรามีกตัญญูเราคิดถึงพ่อแม่เรา จะทำสิ่งใดนะมันจะหวังพ่อหวังแม่ไง ประสาธรรมา

เราคนพูดเนี่ยเราเคยเป็นวัยรุ่นมาก่อน เมื่อก่อนเป็นวัยรุ่นนะมูมมองเราก็เป็นเหมือนเรานี้แหละ มูมมองของเรามันมูมมองโดยแบบว่าใส ใสสะอาด พลังมันสูงมาก พลังงานของวัยรุ่น นี้พ่อมันสูงมากขนาดไหน ถ้าเรามีที่ยับยั้ง มันจะไม่มีอะไรตั้งใจหรือ พ่อแม่ที่จิตใจไปหมดเลย เห็นไหมเวลาเขาพากันมา มีพ่อแม่เขาพากันมา ไอ้พ่อแม่กับลูกนะ ลูกนี้รักพ่อแม่มาก รักพ่อแม่มากเลย แล้วก็เมื่อพ่อแม่สุดๆ เลย เพราะพ่อแม่จะพูดอยู่ประจำ เนี่ยเราพูด พ่อแม่ก็รักลูกมากแต่เพราะพ่อแม่ถือสิทธิ์ว่าเนี่ยลูกของเรา เหมือนสมบัติของเราจะทำยังไงก็ได้ มันเลยไม่มีการปรึกษาหารือกัน พ่อแม่ก็รักลูกมาก ก็เอาแต่ใจของพ่อแม่ ตามสิทธิ์ว่าลูกของเราจะเรียกร้องยังไงก็ได้ ไอ้ลูกก็รักพ่อแม่มากเลย แต่พ่อแม่ก็พูดจู้จี้จั่วไซ จนน่าเบื่อมากเลย เนี่ยถ้ามีคนกลางพูดบีบมันจะเข้าใจตรงนี้ได้ไง ต่างคนต่างทำความเข้าใจนะ ปรับจนเข้าใจกันได้นะ มันจะมีความสุข ไม่งั้นมันไม่มีคนกลางไง ถ้ามีคนกลางมันจะปรับจนตรงนี้ได้

แต่ถ้าไม่มีคนกลาง เราต้องย้อนกลับมาที่เรา เราเป็นชาวพุทธใช่ไหม เราจะปัญญาชนใช่ไหม ถ้าเรื่องอย่างนี้เรายังควบคุมไม่ได้ เรายังยับยั้งซึ่งใจเราไม่ได้เลย แล้วเราจะไปบริหารจัดการใคร เราจะเป็นผู้นำไปข้างหน้า เราจะออกไปบริหารจัดการข้างหน้า เราจะรับผิดชอบสังคม แล้วพ่อแม่ของเราอย่างนี้ ทำไมเรารับรู้ไม่ได้ เราบริหารไม่ได้ ถ้าเราบริหารของเราได้เห็นไหม พ่อแม่เห็นไหม ลูกอภิชาติบุตร ลูกที่เกิดดีกว่าพ่อแม่ ลูกที่เกิดมาเสมอพ่อแม่ ลูกที่เกิดมาต่ำกว่าพ่อแม่ มันเวียนตายเวียนเกิด มันผลัดกันเป็นนะ เราเป็นลูกนะ ต่อไปก็จะเป็นพ่อคนแม่คนเหมือนกัน แล้วพอเราเป็นพ่อคนแม่คนนะ เราก็จะมีความคิดเหมือนพ่อแม่เราเลย

นี่เห็นไหม เวลาพระเจ้าพิมพิสารเป็นกษัตริย์ ลูกคืออชาตศัทรุ อชาตศัทรุอยากได้สมบัติมาก แต่ด้วยความคิดเป็นคนดีอยู่ ก็คิดว่าพ่อต้องให้สมบัติเราแน่นอน พระเทวทัตเข้าไปยุแหย่ เข้าไปยุเลยนะ ยุบอกว่า ยุว่าต้องให้ยึดอำนาจ แต่อชาตศัทรุบอกว่าพ่อก็ต้องให้อยู่แล้ว ไม่ยึดหรอก แล้วรู้ได้ยังไงว่าใครตายก่อน ยุทุกวัน ยุทุกวัน เห็นไหม สุดท้ายนะจับพ่อขังไว้ ทีนี้จะปฏิวัติ เอาอาวุธเข้าไปจะไปฆ่าพ่อ ทีนี้ทหารรักษาพระองค์ตรวจค้นเจอ พ่อเจอก็จับก่อน พ่อจับก่อนธรรมดาที่ต้องประหารชีวิต แต่พ่อทำไม่ลงเห็นไหม

พ่อถามลูกเลยว่าลูกอยากได้อะไร ลูกอยากได้อำนาจ พ่อสละให้เลย พ่อสละให้เลยจะฆ่าพ่อก็ฆ่าไม่ลง คนน้ำใจก็ยังมีน้ำใจอยู่ เอาพ่อไปขังไว้ นี่พ่อเป็นพระโศดาบันเห็นไหม พ่อขังไว้ไม่ให้อาหารไม่ให้อะไรทั้งสิ้น จะให้ตายไปเองไง ให้ตายไปเองพระโศดาบันมันก็เสินจงกรม พ่อเสินจงกรมอยู่ ก็ถามหาเรียกว่าตายรึยัง ยังซักที ไม่ตายซักที ทำอะไรอยู่ เสินจงกรมอยู่ ให้ไปจับนะ เอาฝ่าเท้าขึ้นมาแล้วเอามิคกริด ไม่ให้เสินจงกรม ไม่ให้เสินจงกรมก็คลานเอา คลานเอานะแล้วไม่ให้อาหาร

แต่นี้แม่ไง ไม่ให้อาหารใช่ไหม ก็เอาอาหารเนี่ยทำเป็นซูป ให้เอาผ้าซูป ซูปเสร็จแล้วก็ห่มเข้าไป แล้วเอาไปให้พ่อเลียกิน เนี่ยรักษาชีวิตมาได้ ถึงสุดท้ายนะ ก็พ่อไม่ตายซักที นี่จะพูดตรงนี้ พ่อพ่อไม่ตายซักทีเนี่ย ตัวเองก็เป็นมกุฎราชกุมารมีมเหสีเหมือนกัน นี่พ่อถึงเวลาปั๊บเนี่ย มันก็มีข่าวมาสองทางเลย คนมาส่งข่าวอชาตศัทรุทั้งสองทาง ทางหนึ่งคือลูกเกิด อีกทางหนึ่งคือพ่อตาย มาเจอกันสองคน

พ่อเข้าไปสองคนเสร็จปั๊บ จะเข้าไปรายงานอชาตศัทรุ จะให้รายงานเรื่องของใครก่อน ตกลงกันเองว่ารายงานเรื่องของลูกก่อน พ่อเข้าไปหาปั๊บก็ไปบอกว่า ลูกเกิดแล้วเป็นผู้ชาย โอ้โฮ จิตใจมันรักนะ รักลูกมาก พอรักลูกมากก็คิดถึงว่า พ่อก็รักเราอย่างงี้ไง พ่อว่าพ่อก็รักเราอย่างงี้ คิดถึงหัวอกหัวใจของพ่อ บอกให้ปล่อยพ่อ เอาพ่อออกมา ปล่อยพ่อออกมา อีกคนเข้ามารายงาน พ่อตายแล้ว พ่อตายแล้ว

เนี่ย ต่อไปเราจะเป็นพ่อคนแม่คน แล้วเราจะได้รับอารมณ์ความรู้สึกอันนี้ ใครที่เป็นพ่อคนแม่คน คิดถึงลูกดี แล้วมันจะรักลูกแค่ไหน ถ้าเราคิดอย่างนี้เนี่ยเราจะทำตัวเราเป็นคนดี เราจะคิดถึงพ่อถึงแม่เรา เพราะต่อไปมันเป็นวัฏจักร เราก็เป็นลูกมาก่อน

แล้วต่อไปเราก็จะเป็นพ่อคนแม่คน พ่อคนแม่คน ตรงนี้สำคัญมาก ตรงที่ชาติศัตรู เนี่ย พอบอกว่าลูกเกิดนะ มันทันทีนะ

สังเกตได้ไหม เขาลงข่าวไอ้พ่อแม่ลูกคนแรก เหนื่อนั้นนะ ถ้าใครมีลูกคนแรกละ อู้หุย ให้ข่าวนะ โอ๊ย รักมาก รักมาก พ่อคนที่สองที่สามนะชักเบื่อละ เบื่อ แต่คนแรก ความผูกพันอันนี้ เราจะบอกว่ามันเป็นข้อเท็จจริงในศาสนานะ ศาสนานี้สอนเรื่อง ความรู้สึกเพราะนามธรรม การเกิด จิต ปฏิสนธิจิตมาเกิดเป็นเรา พอเกิดเป็นเราเนี่ยเรา เกิดเป็นมนุษย์แล้ว ถ้าเรามีศาสนาเป็นที่พึ่ง

พอมิศาสนาเป็นที่พึ่ง เราอยู่ใกล้ศาสนา ศาสนาสอนใคร สอนใจเราให้เป็นคนดี ใจเราเป็นเจ้าของร่างกายเรานี้ ร่างกายนี้เป็นของชั่วคราว แต่ความรู้สึกมันจะอยู่กับเรา ตลอดไป ความรู้สึกเนี่ยมันเพราะ ปฏิสนธิจิตไปเกิดในใจถึงมานั่งเป็นเรา แล้วมันชีวิต เราหนึ่งชีวิตนะ แล้วพอถึงที่สุดแล้ว จิตมันจะออกจากร่างนี้ไป ร่างนี้ชราคร่ำคร่าไป แต่จิตไม่มีอายุ จิตนี้ไม่เคยชราคร่ำคร่า จิตนี้มันจะคงที่ของมันตลอดไป

แต่พอร่างกายชราคร่ำคร่าเนี่ย จิตนี้มันอยู่ในความชราคร่ำคร่านี้ มันก็โดนทุกข์ โดนโรคร้ายไข้เจ็บบิบบิ้น พอบิบบิ้นมันทนไม่ไหวนะ ทุกคนรักชีวิตมาก แต่พอทุกคน เจ็บไข้ได้ป่วยแล้วทุกคนก็เบื่อน่ายมาก อยากจะพ้นจากความทุกข์อันนี้ไป พ้นจากร่างกายที่บิบบิ้นนี้ไป จิตออกจากร่างนี้ไป จิตก็ไปเกิดใหม่ จิตก็ไปเกิดใหม่ จิตนี้ไม่มี การชราคร่ำคร่า ศาสนาสอนตรงนี้เพราะ

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเนี่ย พระ โภธิสัตว์เห็นใหม่ คุณิเรานั่งอยู่ด้วยกันเนี่ย ทุกๆ คนนะจริตนิสัยจะไม่เหมือนกัน พ่อแม่เดียวกัน ลูกในท้องเดียวกัน นิสัยก็ไม่เหมือนกัน เห็นใหม่เพราะเนี่ย ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สิ่งที่พัฒนาการมาของจิต จิตนี้เหมือนพันธุ์พืช พันธุ์พืช พันธุ์กรรมของมันเขาต้องคัดสายพันธุ์ของมัน

จิตนี้ ถ้ามีศาสนา ศาสนามันจะคัดสายพันธุ์ของจิต จิตจะทำดีทำชั่วเนี่ยเพราะอะไร เพราะตัวศาสนา ตัวสังขาร ตัวข้อเท็จจริงนี้ ทำดีทำชั่วมันตกผลึกลงที่ใจ พอตกผลึกลงที่ใจคนทำดีไว้มากๆ คนทำไม่ดีต่างๆ ความคิด ปฏิภาณไหวพริบต่างๆ มันจะ

ทำให้เรามีจุดยืน ให้เราไม่ไปตามกระแส กระแสของโลกนะ โลกมันจะดึงเราไปตลอด เห็นไหมศาสนาสอนที่นี้ ถ้าศาสนาสอนลงที่นี้เห็นไหม สอนลงในหัวใจของเรา

แล้วศาสนาอยู่ที่ไหนนะ ศาสนาก็อยู่ในตัวพระไตรปิฎกไง ศาสนาอยู่ที่หนังสือ ศาสนาอยู่ที่ทฤษฎีไง พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนอย่างนั้นเลย พระพุทธเจ้าสอนเรื่องปรีชา คือการศึกษาแล้วมีภาคปฏิบัติ มีภาคปฏิบัตินะ อาหารมาตั้งอยู่ที่นี้ทั้งสำหรับหนึ่ง ไม่มีใครได้กินมันเลย อาหารก็ตั้งอยู่บนมันบูดมันเน่า ถ้าอาหารนี้ตั้งอยู่ที่นี้ ใครหยิบอาหารนั้นใส่ปาก ใครได้กินอาหารนั้น อาหารนั้นจะเข้าถึงท้องของเรา

ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าวางไว้แล้ว ถ้าใครกระทำไง คิดดีมันก็เป็นความดีของเรา ความคิดบ่อยๆ การตอกย้ำ ย้ำคิดย้ำทำ ย้ำคิดย้ำทำเห็นไหม มันทำให้ความคิดเราดีขึ้นๆ ถ้าเราย้ำคิดย้ำทำดีๆ นี่ไงพันธุกรรม ทางจิต ถ้าจิตมันมีพันธุกรรมของมัน มันแก้ไขของมันเห็นไหม มันจะแก้ไขของมัน ถ้ามันแก้ไขของมัน มันจะเปลี่ยนแปลงของมัน แล้วบุญกุศลมันเกิดที่นี้ แล้วการเสียดละข้างนอกเสียดละกันเพื่ออะไร

เนี่ยวันนี้มาทำไม วันนี้มานะก็มาเพื่อศึกษาไง บอกว่าเวลาฟังพระเทศน์เนี่ยน่าเบื่อมาก พระเทศน์ทำให้นั่งหลับ นั่งหลับ นี่ถ้านั่งหลับเพราะอะไร เพราะเป็นเรื่องชาดกไง ถ้าพระเทศน์โดยพระทั่วไปเนี่ยเขาจะเทศน์ชาดก เขาจะถึงนิทาน นิทานนี้ คำว่าชาดกเนี่ยนะ มันเป็นภพชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้า นี่พอเราไปมองกันว่ามันเป็นนิทาน มันเป็นนิทานมันไม่มีข้อเท็จจริง เพราะมันไม่มีข้อเท็จจริงไง

วันนี้เป็นเรา แล้วเมื่อวานเราปฏิเสธได้ไหม เมื่อปีที่แล้วเราเกิดเนี่ย นี้อายุเท่าไร ตั้งแต่เด็กมาเราปฏิเสธได้ไหม เราปฏิเสธไม่ได้เรารู้ของเรา ตามข้อเท็จจริงนี้มันเป็นข้อเท็จจริงของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าถึงเอาออกมาแสดงให้เห็นไหม แต่เราว่าพอเป็นนิทานเนี่ย เราให้คำมันต่ำเกินไปไง เราให้คำมันเป็นนิทาน

ดูสิเห็นไหม สมุทราปรการเนี่ย ทางคติโบราณของไทย น้ำขึ้นให้รีบตัก ถ้าน้ำขึ้นให้รีบตัก ถ้าเราตีความว่าเป็นให้คนเห็นแก่ตัว แต่ถ้าน้ำขึ้นให้รีบตักนะ ถ้าน้ำขึ้นไม่ตักนะ เวลานั้นน้ำลงเห็นไหม น้ำขึ้นน้ำลงเขาบอกว่าให้ขยันหมั่นเพียร เวลานั้นน้ำขึ้น เวลาเรามีโอกาสเราต้องทำของเรา ตอนนี้น้ำขึ้นเรามีโอกาสศึกษานะ คุณเด็กที่ไม่มีโอกาสศึกษาสิ

เขาต้องไปศึกษาประสบการณ์ชีวิตของเขา เขาต้องทำงานไปเรียนไปเห็นใหม่ เน้นน้ำขึ้นให้รับตก

ถ้าน้ำขึ้นให้รับตก ตอนนี้เราเป็นนักเรียนเราเป็นนักศึกษา เราต้องศึกษาเพื่อเป็นความรู้ของเรา พอศึกษาเพื่อเป็นความรู้ของเรา พอโตขึ้นมา คุณคนที่ประสบความสำเร็จแล้วนะ เขาไปเยี่ยมโรงเรียนเก่าของเขาเนี่ย เขาไปขอบคุณใคร เนี่ยเวลาโตขึ้นมาเห็นใหม่ อาจารย์เนี่ยเหมือนเรือจ้างใช้ใหม่ พยายามเอาเราเข้าสู่ฝั่ง เข้าสู่ฝั่ง ตอนนี้เป็นโอกาสของเรา น้ำขึ้นให้รับตก เราต้องศึกษา เราต้องมีเวลา เราต้องศึกษา ข้อเท็จจริง เราต้องศึกษาหาความรู้ของเรา โตขึ้นมาแล้วมันจะรู้เลยว่าสิ่งใดถ้าใครมีข้อมูลดี เหมือนทหารเลย

ทหารเวลาไปฝึกทหารนะ คนไหนถ้าฝึกทหารเข้มแข็ง ฝึกแล้วเขามีทางวิชาการของเขา เวลาเขาออกรบนะ เขาจะเอาตัวรอดของเขาได้ ทหารคนไหนเวลาเขาฝึกนะ เขาฝึกนะ เขาู้ เขาไม่ทำอะไรของเขาเนาะ เวลาเขาไปเจอเหตุการณ์เฉพาะหน้าเขาแก้ไขไม่ได้หรอก ชีวิตเขาต้องไปแฉวนบนเส้นด้าย เพราะเขารักษาชีวิตเขายังไม่ได้เลย แล้วเขาจะไปปกป้องประเทศชาติได้ยังไง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีการศึกษา เรามีข้อมูลของเรา เรามีวิชาการของเรา เราออกไปประกอบสัมมาอาชีพ เราจะมีหลักการของเรา ฉะนั้นอยู่กันเป็นเพื่อน ใช้ เราอยู่กันเป็นเพื่อนนะ เพื่อนเราต้องอยู่ด้วยกัน แต่อยู่ด้วยกันขนาดไหนเนี่ย ความจำเป็นก็อยู่ที่ตัวเราเอง ตัวเราเองก็ต้องมีหลักของเรา ถ้ามีหลักของเรา เราต้องศึกษาของเรา พยายามดูแลตัวเราเพื่อเรา เพื่อเราก้เพื่อใคร เพื่อเราก้ย้อนกลับมาเรื่องทีพ่อแม่ไง

พ่อแม่เนาะ ทุกคนนะพ่อแม่เนี่ย ต้องการอย่างเดียว ต้องการให้ลูกเรามีความรู้ ต้องการให้ลูกเรายืนอยู่ในสังคมได้ พ่อแม่เนี่ยนะเอาอะไรไปฝากพ่อแม่ ก็ไม่เท่ากับความสำเร็จของเราไปฝากพ่อแม่ พ่อแม่ต้องการความสำเร็จของลูก ลูกมีความสำเร็จเรียนจบ มีงานมีการทำ พ่อแม่มีความสุขมาก เนี่ยความรักของพ่อของแม่เป็นความรักที่สะอาดบริสุทธิ์ ไม่หวังสิ่งตอบแทนจากลูกเลย

ลูกนะเอาเงินมาให้พ่อแม่เนี่ยนะ พ่อแม่ที่ดึนะไม่รับ พ่อแม่จะถามว่า เอ็งมีเงินเหลือเท่าไร พ่อแม่กลับหวังเราว่าเราจะมีเงินใช้หรือไม่มีเงินใช้ ไม่ใช่เราเอาเงินไปให้

พ่อแม่ พ่อแม่จะรับเงินจากเรานะ พ่อแม่จะถามว่า ในกระเป๋าเราจะมีเงินเหลือเท่าไร ถ้ามีเงินเหลืออยู่พอใช้ พ่อแม่ถึงจะเอา ถ้าพ่อแม่ไม่เอานะ ถ้าพ่อแม่จะเอาของเรามันอยู่อีกกระบวนการหนึ่ง กระบวนการหนึ่งที่ว่า พ่อแม่ที่เรียกร้องจากลูกอีกกระบวนการหนึ่ง กระบวนการหนึ่งเห็นไหม

บอกเมื่อก็แล้วตั้งที่แรกแล้วว่า พ่อแม่เราจะมั่งมีศรีสุข ทุกข์จนเข็ญใจ พ่อแม่จะเป็นคนดี พ่อแม่จะเป็นคนไม่ดีขนาดไหน มันเป็นเรื่อง เป็นนิสัย เหมือนแร่ธาตุ แร่ธาตุในสังคมเนี่ยคุณในโลก แร่เหล็ก แร่หินเห็นไหม สีนต่างๆ เนี่ย แร่ธาตุมีมากมายไป เขาว่าเข้ากันโดยธาตุ คนเราเวลาคบกันเห็นไหม ความชอบเนี่ย เข้ากันโดยธาตุ ธาตุมันเข้ากัน น้ำเข้ากับน้ำ น้ำมันเข้ากับน้ำมัน มันแยกจะแยกกันไปเลย

ความพอใจความชอบของเรา ชมรมต่างๆ เนี่ย ชมรมใครเข้าชมรมไหน มีความชอบสิ่งใด เขาจะไปตามของเขา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าแร่ธาตุเป็นอย่างนั้น มันก็เป็นเวรเป็นกรรม เป็นเวรเป็นกรรมเราเกิดในสถานะอย่างนั้น อย่างน้อยใจ คนเราเกิดมาถ้าพ่อแม่มั่งมีศรีสุข สิ่งที่เราปรารถนา พ่อแม่ก็หยิบยื่นให้เราได้ แต่ถ้าพ่อแม่ไม่สามารถหยิบยื่นให้เราได้ แต่พ่อแม่ให้สิ่งที่มีค่าที่สุดแล้ว คือชีวิตเรา

ชีวิตเรามีคุณค่าขนาดไหน เราต้องเห็นใจตรงนี้นะ เพราะคนเราเนี่ยมันก็ลุ่มๆ ดอนๆ ทุกคนนะ คุณใช้เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้วเห็นไหม เวลาพรหมณ์นิมนต์ให้จำพรรษายังลี้มใส่บาตร เนี่ย พระทำอาหารให้สุกเองไม่ได้ พระอานนท์ไปบิณฑบาต มันตกข้าวยากหมากแพงใจ ไม่มีสิ่งใดเลย บังเอิญมันมีพ่อค้าโคตต่าง เขาเลี้ยงม้าเอาม้ามาขาย เขาให้ข้าวกลิ้งม้วันละหนึ่งทะนาน เขาเลยให้พระวันละหนึ่งทะนาน เวลาพระได้มาแล้วต้องมาบดให้เป็นผง เสร็จแล้วเอาน้ำพรมๆ เนี่ย พระพุทธเจ้าฉันอย่างนี้นะ

นี่ขนาดพระพุทธเจ้านะ มีฤทธิ์มีเดชทั้งนั้น เวลาขณะนั้นนะ พระโมคคัลลานะ ถ้าพูดก็ไม่เชื่อแล้วละ พระโมคคัลลานะทนไม่ได้ พอทนไม่ได้ก็ขอพระพุทธเจ้า บอกว่าจะให้พระเนี่ยจับมือต่อๆกัน แล้วพระโมคคัลลานะจะจับมือพระองค์นั้น แล้วเหาะ.. (หัวเราะ) เด็กมันจะไม่เชื่อ แล้วเหาะจะพาไปบิณฑบาตอีกทวีปหนึ่งไง เพราะทวีปนี้มัน

ข้าวยากหมากแพงใช้ใหม่ มันเกิดภัยแล้ง จะจับมีอนะแล้วเหาะไป เหาะไปบิณฑบาต
อีกทวีปหนึ่งแล้วกลับมาฉัน เอามาถวายพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าไม่อนุญาต พระพุทธเจ้าไม่อนุญาต เราจะบอกว่าถ้าเราไม่เชื่อใช้
ใหม่ว่า พระโมคคัลลณะพูดกับพระพุทธเจ้าบอกว่าให้พระจับมือต่อกัน แล้วพระโมค
คัลลณะจะเป็นคนจับหัวแถว แล้วจะพาเหาะไปเนี่ย ถ้าไปพูดกับพระพุทธเจ้า ถ้าเรื่อง
นี้ไม่จริง พระพุทธเจ้าจะปล่อยให้พูดใหม่ มันเหมือนกับครูเขารู้จริง นักเรียนจะมา
หลอกครู ครูจะยอมให้หลอกใหม่ ครูก็ต้องไม่ยอม ยกเว้นแต่ครูไม่รู้ แต่พระพุทธเจ้า
ต้องรู้แน่นอน

พระพุทธเจ้าห้าม ห้ามไม่ให้ทำ ห้ามทุกอย่างเลย จนพระโมคคัลลณะมีฤทธิ์เ
นทไม่ไหว ง้วนสินเหมือนสินสอพองเนี่ย ง้วนสินจากสินเนี่ย ถ้าพลิกสินขึ้นมามันจะ
หอมมาก มันจะกินได้ พระโมคคัลลณะบอกว่า ข้าพเจ้าขอพลิกง้วนสิน แล้วเธอทำ
ยังไง ประชาชนนะ ในหมู่บ้านประชาชนทั้งเมืองจะทำยังไง ข้าพเจ้าจะทำมือของ
ข้าพเจ้าให้เป็นเหมือนทวีปเลย แล้วจะหมุนไว้ เอาประชาชนทั้งหมดมาอยู่บนมือของ
ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะพลิกง้วนสินขึ้นมา เสร็จแล้วข้าพเจ้าจะเอาประชาชนทั้งหมดไปวาง
ไว้ในที่เสิม พระพุทธเจ้าก็ไม่อนุญาต

นี่ขนาดพระพุทธเจ้าไม่อนุญาตนะ แล้วก็ให้ทเอา ทนความลำบากอย่างนั้น
พอทนความลำบาก ออกพรรษาแล้วพระพุทธเจ้าชมพระที่จำพรรษาว่า พวกเธอชนะ
แล้ว พวกเธอชนะแล้ว ชนะความกดดันของใจใจ ชนะใจของตัวเองเห็นใหม่ พอชนะ
ใจตัวเองนะ มารดลใจพราหมณ์ด้วย เพราะพราหมณ์นี้บอกพระพุทธเจ้าจำพรรษา พอ
ออกพรรษาพราหมณ์ถึงนิกได้ พอพราหมณ์นิกได้ พราหมณ์มาขอโทษนะ มาขอโทษ
พระพุทธเจ้า แล้วเลี้ยงพระพุทธเจ้าด้วย

เนี่ยเวลาเวรกรรมไง เราจะย้อนกลับมาว่า นี่ขนาดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ในพุทธศาสนานะ มีพระที่มีฤทธิ์มีเดช ฤทธิ์เดชนี้มันเป็นเหมือนความรู้สึกรู้สึกของเรา คน
มีเซ็นส์ดีๆ ต่างๆ ฤทธิ์เดชเนี่ยมันมีเพราะว่าบารมีธรรมของอัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวา
แต่ละองค์ไม่เหมือนกัน แต่ฤทธิ์เดชนี้ก็เป็นฤทธิ์เดชประจำตัวนั้น ฤทธิ์เดชประจำจิต
ดวงนั้น พระพุทธเจ้าไม่ให้เอามาใช้

พระพุทธเจ้าบอกว่า สิ่งที่เป็นคุณสมบัติของเรา ปัญญาของเรา ความรู้สึกของเรา ความสุขความทุกข์ของเราในหัวใจของเรา มันเป็นสมบัติของเรา ถ้าสมบัติของเรา เราจะเจองานเขาได้ อย่างเช่นเพื่อนฝูง เราจะเจองานเขาได้ด้วยการแนะนำ ด้วยการแนะนำด้วยเหตุด้วยผล ถ้าด้วยเหตุด้วยผลอย่างนี้ ออกมาเนี่ยเป็นปัญญา แต่ด้วยฤทธิ์เดชอย่างนี้ออกมาใช้เนี่ย คนที่ทำไม่ได้มันจะมีปัญหา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้พระแสดงฤทธิ์เดชทั้งหมด ถ้าพระแสดงฤทธิ์เดชเดชนะ ศาสนาพุทธเราจะไม่ยั่งยืนอย่างนี้ เพราะฤทธิ์เดชเนี่ยมันแสดงออกไปมันเป็นเรื่องของฌานโลกีย์ มันเป็นเรื่องของโลก ถ้าบอกการเหาะเหินเดินฟ้า อภิญญา ๖ รู้วาระจิต รู้ต่างๆ ถ้ามันเป็นประโยชน์นะ ในปัจจุบันนี้ศาสนาพุทธแทบจะไม่มีคุณค่าเลย เพราะในปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์พิสูจน์ได้หมดเลย อยากจะเหาะก็ซื้อตั๋วเครื่องบินสิ อยากจะมีหุทิพย์ก็กดโทรศัพท์สิ เดี่ยวนี้วิทยาศาสตร์มันพิสูจน์อภิญญา ๖ ได้หมดแล้ว

แต่เรื่องเวรเรื่องกรรม วิทยาศาสตร์พิสูจน์ไม่ได้ มันพิสูจน์ได้ด้วยการนั่งหลับตา เอาจิตแก่จิต เอาความรู้สึกของเรา เอาตัวที่เกิดเข้าไปชำระล้างมัน จิตแก่จิต ทุกข์แก่ทุกข์ ใจแก่ใจ การเกิดและการตาย เอาการเกิดและการตายเข้าไปแก้มัน เข้าไปแก้มันเนี่ยมันพิสูจน์ของมันได้อย่างงั้น แล้วเรื่องฤทธิ์เรื่องเดชเนี่ย เรื่องสิ่งที่เป็นไป มันมีของมันอยู่ แต่มันมีอย่างงั้นแล้ว มันเป็นฌานโลกีย์ นี่พูดถึงเรื่องศาสนา

ศาสนาตัวจริงของศาสนา คืออริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ความรู้สึกของเรา ความสุขความทุกข์คือตัวของศาสนา อริยสัจ สัจจะความจริงเนี่ย ชากศพ สัตว์สตาฟมันไม่มีความสุขความทุกข์หรอก ความสุขความทุกข์มันเกิดจากคนที่ยังมีลมหายใจเข้าออกอยู่ เพราะมีลมหายใจเข้าออกเห็นไหม เป็นหวัดก็ทุกข์แล้ว แค່หายใจไม่ออก เป็นหวัดคัดจมูก มันก็ทุกข์ลำบากแล้ว แล้วทุกข์เนี่ยมันเป็นยังไง เนี่ยอริยสัจอยู่ที่นี้แล้วพิสูจน์มันได้ไหม พิสูจน์ของมัน เนี่ยสังขารมันอยู่ที่นี้

ถ้าสังขารอยู่ที่นี้ เราย้อนกลับมาที่เราเห็นใหม่ เนี่ยฤทธิ์เดชไม่สำคัญ สำคัญว่าเราสุขเราทุกข์ไหม แล้วย้อนกลับมาที่ตัวเราได้ไหม ก่อนที่จะย้อนกลับมาตัวเราเนี่ยมันต้องมีศรัทธามีความเชื่อ วันเนี่ยครูเขาถึงพามา พามาวัดใจ หลวงปู่ฝั้นบอกว่า เข้าไปวัด

คือวัดใจ เราบอกวัด วัดก็คือโบสถ์วิหาร ไม่ใช่ ข้อวัตรปฏิบัติ วัฏฏะ วัดปฏิบัติเห็นใหม่ การทำดีทำชั่วนะ การประพฤติปฏิบัติ การวัดค่าของใจใจ การวัดภูมิความรู้ของใจใจ ว่าใจเราดีใจเราชั่วขนาดไหน เรามีจุดยืนขนาดไหน เนี่ยวัดใจกันที่นี้

ถ้ามันวัดใจที่นี้มันจะรู้เลย คุณติเข้ามาในวัด ถ้าไปวัดนะ ครูบาอาจารย์ท่านที่เป็นนะ เข้าวัดเนี่ยนะให้เข้าส้วม ถ้าส้วมวัดไหนยังสะอาด ถ้าในบริเวณวัดนั้นมันยังสะอาด สะอ้านอยู่ สิ่งนั้นนะคือข้อวัตรปฏิบัติของพระ กิจของสงฆ์ ๑๐ อย่าง กวาดลานเจดีย์ วัฏฏ์วัตร การทำความสะอาดในวัดนะเป็นกิจของสงฆ์ กิจของสงฆ์ ๑๐ อย่าง สงฆ์ต้องมีการกระทำ ถ้าสงฆ์ไม่กระทำแสดงว่าสงฆ์นั้นไม่ใช่พระแล้ว เพราะไม่ทำกิจของตัวเองใจ

นี่พอไม่ทำกิจของตัวเอง ไปทำกิจอะไร เข้า..ก็บริหารจัดการใจ บริหารจัดการมันเกี่ยวอะไรกับอริยสัจ บริหารจัดการมันเกี่ยวอะไรกับทุกข์ บริหารจัดการมันเกี่ยวอะไรกับในใจของตัว เนี่ยวิทยาศาสตร์เจริญเห็นใหม่ โลกเจริญ เจริญทางวิทยาศาสตร์ แต่ถ้าจิตของพระเราเนาะ อยู่ที่เรานะ กิจของสงฆ์ ถ้ากิจของสงฆ์ ในบ้านของเราเนาะเรา รักษาบ้านของเราก่อน ในตัวของเราเรารักษาตัวของเราก่อน ในใจของเราเราทำใจของเราให้สิ้นก่อน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมเพราะชำระกิเลสในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เอาทฤษฎี เอาความรู้อันนั้นนะ แต่เดิม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ขึ้นมา ไม่มีเทคโนโลยี ไม่มีทฤษฎี ไม่มีทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ไม่มีอริยสัจ ไม่มีความจริง ก็ไปทำฉานโลกีย์กันใจ ไปฉานโลกีย์กัน ไปปรับรู้อะไรต่างๆ พอจิตออกรู้อะไรต่างๆ โอ๊ย มีฤทธิ์มีเดช มีความรู้ ไม่ใช่ศาสนาเลย ไม่ใช่!

จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ย้อนกลับมาที่ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคเนี่ย แล้วพอตรัสรู้ขึ้นมาขึ้นที่นี้เห็นใหม่ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เอาสิ่งนี้ไปสอนปัญจวัคคีย์ เอาสิ่งนี้ไปสอนยสะ ๔๕ องค์นะพอสอนเสร็จเป็นพระอรหันต์หมดเลย เนี่ย ภิกษุทั้งหลาย เธอกับเราทั้ง ๖๐ องค์พ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์ คือความรู้จากภายใน บ่วงที่เป็นทิพย์ เนี่ยรู้เรื่องจิตวิญญาณต่างๆ บ่วงที่

เป็นทิพย์ กับบ่วงที่เป็นโลก ที่เขายกยอปอปั้น เขาเห่อเหิมกันนะ เขาอยากได้หน้าได้ตากัน บ่วงที่เป็นโลก คือมารยาสาโดย บ่วงที่เป็นโลกเห็นใหม่ อยากมีชื่อเสียง อยากดัง อยากใหญ่เนี่ยเป็นบ่วงทั้งนั้นนะ บ่วงรัดคอ ถ้าเธอพ้นจากบ่วงที่เป็นโลก และบ่วงที่เป็นทิพย์ เธอจงอย่าไปช้อนทางกัน ๖๐ องศาให้แยกกันไป เพราะโลกนี้เราร้อนนัก โลกนี้ต้องการซื้อเท็จจริงจากใจนั้น

จะบอกว่าถ้ารู้ความจริงขึ้นมาแล้ว เราเป็นคนรู้ขึ้นมาคนเดียวเห็นใหม่ เราสามารถสอนคนอื่นได้มหาศาลเลย แต่การศึกษา เราศึกษาวิทยาศาสตร์ เราศึกษาทฤษฎีขึ้นไป ศึกษาทางโลก ศึกษาเรื่องสสาร เรื่องความเป็นไปของวิทยาศาสตร์ อันนี้มัน เป็นความเจริญของโลก ไม่รู้ไม่ได้นะ ยิ่งเด็กรุ่นใหม่เนี่ย คอมพิวเตอร์ทำไม่เป็นนะไม่มีงานทำแล้ว อย่างวิทยาศาสตร์ต้องศึกษา ต้องรู้ แต่เราต้องเข้าใจว่านี่เป็นเรื่องโลก มัน เป็นไฟ มันเป็นของร้อน

แต่ถ้าเป็นธรรมชาติ มันเป็นความร่มเย็นเห็นใหม่ ไอคิว อีคิว ไอคิวคือ วิทยาศาสตร์ คือความรู้ที่เรา.. อีคิวเห็นใหม่เราขบยั้งชั่งใจได้ขนาดไหน เราขบยั้งชั่งใจได้เนี่ยคือธรรมชาติ ธรรมชาติจะขบยั้งเรานะ เป็นเด็ก เป็นวัยรุ่น เนี่ยสิ่งนี้อามาประดับใจไว้ อามาศึกษาไว้เพื่อประโยชน์กับเรา เพื่อประโยชน์กับเรานะ เพราะว่าให้เห็นว่ามาวัด แล้วมันจะได้ประโยชน์ไ้ เราว่าไปวัดไปทำไม ไปวัดเห็นใหม่ ทางโลกเขาว่าอยู่บ้าน ดีกว่า ไปวัดมีแต่เสีย ไปวัดมีแต่ต้องเสียสละอย่างเดียว

เพราะการเสียสละนั้นนะ เราไปเห็นที่วัดดู แต่ไม่เห็นกันว่าการเสียสละนั้นนะ ใครเป็นคนเสียสละ หัวใจต่างหากเสียสละ ของไม่มีชีวิตนะ ของมันตระหนี่ไม่เป็นของมันไม่เคยเรียกร้องให้ไปอยู่กับใคร แต่หัวใจที่มันตระหนี่สิ ถ้าหัวใจที่เป็น สาธารณะ ของมากมายขนาดไหนมันจะเจือจางสังคมให้ร่มเย็นเป็นสุข แต่จิตใจที่มันตระหนี่นะ ของมีมากแค่ไหนมันไปกวาดต้อนเข้ามาเป็นของคนๆ เดียว

แต่ถ้าหัวใจเป็นสาธารณะเห็นใหม่ ของมีมากแค่ไหนเราจะเจือจางกัน น้ำขวด เดียว เดียวไปตากแดดเดี๋ยวจะรู้ว่าน้ำขวดเดี๋ยวจะมีคุณค่าแค่ไหน เดียวไปตากแดดเดี๋ยว จะหิวน้ำ กระจายน้ำมาก แล้วได้ดื่มน้ำจากใครเนี่ยจะรู้ถึงว่ามันเป็นประโยชน์แค่ไหน นี่ไงถ้าจิตใจเป็นธรรม จิตใจเป็นธรรมเห็นใหม่ มันจะเป็นประโยชน์กับสาธารณะ ถ้า

ใจของเราประพฤติปฏิบัติ ย้อนกลับมาที่นี้ ศาสนาสอนอย่างนี้ แต่! แต่เรื่องโลกต้องศึกษาต้องรู้ ต้องรู้

ที่นี้ว่าหลวงตาท่านสอนอย่างนี้ ท่านบอกคนเรามีสองตา ตาหนึ่งคือตาโลก อีกตาหนึ่งคือตาธรรม ตาธรรมคือว่ารู้จักชีวิตของเรา รู้จักความสุขความทุกข์ของเรา รู้จักจุดยืนของเรา อีกตาหนึ่งคือทางโลกเห็นใหม่ ต้องมีทางวิชาการ เราต้องมีจุดยืนในสังคม เราต้องมีการแข่งขัน เราต้องสู้กับเขา เห็นใหม่เวลาไปศึกษาตะวันตกเห็นใหม่ไป เราต้องไปเรียน เราไปเรียนขึ้นมาเห็นใหม่ เราไปเอาสิ่งที่ดีๆ มา แต่ตอนนี้ไปเรียนมานะ ดิก็เอามาด้วย ขยะก็เอามาด้วย ตอนนี้มีแต่ขยะมานะ

ของที่ดีดีนะ ถ้าทางศีลธรรม วัฒนธรรม เวลาทางตะวันตกเขามาเที่ยว ตะวันออก เขามาเที่ยวอะไร เขามาเที่ยววัฒนธรรมประเพณีของเรานะ เขาไม่มี เขามาเที่ยววัฒนธรรมประเพณี แต่ของเราอยู่กันคุ้นชิน เราไม่เห็นคุณค่าของมัน ถ้าเราเห็นคุณค่าของมันนะ สิ่งนี้มันเกิดมาจากใคร มันเกิดมาจากปุ๋ยตายายสะสมมา มันตกผลึกเข้ามาในหัวใจของเรา ประเพณีวัฒนธรรม เขามาเที่ยววัฒนธรรมกัน เขาไม่มาควัดดู หรอก วัตถุของเขาเจริญ เขามีอยู่แล้ว แต่วัตถุมันเป็นคือไฟ มันเราร้อน มันเผาเรานะ แต่ถ้าเรามีคุณงามความดีของเรา มีวัฒนธรรมของเรา อันนี้เราต้องศึกษา เราต้องมีจุดยืนของเราเพื่อประโยชน์กับเรานะ

เนี่ยวัด นี้พูดถึงพ่อถึงแม่ ถึงชีวิต ถึงธรรมะไง ธรรมะมีคุณประโยชน์ยังไง โลกมีประโยชน์อะไร โลกก็มีประโยชน์เห็นใหม่ กามคุณ ๕ กามเป็นคุณ ถ้าไม่มีกามคุณ ๕ รูป รส กลิ่น เสียง มันจะมีมนุษย์ใหม่ มันจะมีคนใหม่ มันจะมีการรักษาเผ่าพันธุ์ใหม่ เนี่ยกามคุณ ๕ แต่พอมาถือพรหมจรรย์เนี่ย กามคุณ ๕ เป็นโทษละ เพราะกามคุณ ๕ เป็นเรื่องของโลก พรหมจรรย์ไง พรหมจรรย์เป็นเนกขัมมะบารมี เพื่ออยู่คนเดียว โดยหลักคนเดียว ไม่ใช่คู่ เนี่ยเป็นพรหมจรรย์ แล้วพรหมจรรย์จะอยู่ต่อไปได้ยังไงให้สิ้นสุดขบวนการของมัน

มันทำได้จากการศึกษา มันทำได้จากการที่เราสนใจ ถ้าเราไม่สนใจ ศรัทธา ความเชื่อ ไม่มีศรัทธาความเชื่อมันจะไม่เปิดโอกาสให้เราได้เกิดการกระทำ ถ้าไม่มีศรัทธาความเชื่อ ศรัทธาความเชื่อแก้กิเลสไม่ได้ ศรัทธาความเชื่อเป็นหัวใจจรดิงให้

เราเข้ามาศึกษา ศึกษาขึ้นมาถูกผิดในหัวใจของเรา เราแก้ไขของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เราจะโตขึ้นไปข้างหน้านะ เห็นไหมรดับส่งนักเรียนเขาเขียนไว้เลยนะ นายกตัวน้อยๆ นั่งอยู่ในนี้ เราฝากอนาคตไว้กับเด็ก

แต่เวลาหลงตาท่านพูดนะ ท่านไม่ว่าเด็ก ท่านว่าผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก สิ่งใดก็แล้วแต่จะไปแก้ไขกันที่เด็ก ไม่แก้ไขกันที่ผู้ใหญ่เลย ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างของเด็ก เป็นแม่พิมพ์ เป็นแม่แบบของเด็ก ผู้ใหญ่ก็ต้องทำตัวเป็นตัวอย่าง แต่เวลามีปัญหาในสังคม ต้องไปแก้ไขกันที่เด็ก จะไปเปลี่ยนหลักสูตร แก้กันที่เด็กเห็นไหม แล้วว่าพูดถึงเวลาว่า เนี่ยเวลาการศึกษาต้องเอาเด็กเป็นที่ตั้ง เราบอกถ้าเอาเด็กเป็นที่ตั้งนะ เอาเด็กเป็นศูนย์กลาง ถ้าเอาเด็กเป็นศูนย์กลางก็ขวนมนึง เด็กมันจะกอดขวนมน มันจะกินนมมันนั่นนะ มันไม่โตมาหรอก

จะเอาเด็กเป็นที่ตั้ง เราจะสอนเค้า เราก็ต้องมีวิชาการของเรา ถ้าเอาเด็กเป็นที่ตั้ง เด็กมันจะศึกษาอะไรของมัน ผู้ใหญ่ต้องมีหลักมีเกณฑ์แล้วพยายามสอน พยายามเป็นตัวอย่าง เห็นไหมเด็กไม่ควรทำอะไรเลย เด็กทำผิดๆ หมด ผู้ใหญ่ทำไม่ผิด แล้วเด็กมันก็อึดอัดเห็นไหม เวลาพ่อแม่รักลูกมาก ลูกรักพ่อแม่มาก แต่มุมมองวิญูติ มันต่างกันโดยวัย แต่ถึงเวลาแล้วมันจะไปเหมือนกันตอนแก่ชราภาพ ไปเหมือนกันตอนนั้น ทีนี้พอโตขึ้นมาแล้ว เราต้องแก้ไขของเราละ

นี่พูดปุ่ขึ้นมา พูดกับผู้ใหญ่ไม่ให้เกินชั่วโมงนึ่ง เพราะจะตั้งสมาธิไม่ได้ เด็กเล็กๆ เนี่ยไม่ให้พูดเกินสิบนาที เดียวมันทนไม่ได้ มันนั่งไม่ได้ นี่ครึ่งชั่วโมงแล้วนะ เอวัง